

November 19, 1944

Defense Ministry Intelligence Report on the Domestic Political Situation in Bulgaria

Citation:

"Defense Ministry Intelligence Report on the Domestic Political Situation in Bulgaria", November 19, 1944, Wilson Center Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 3, Record 3, File 4. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <https://digitalarchive.umd.edu/document/110553>

Summary:

A Defense Ministry intelligence report on the domestic political developments for the month of October 1944. Among the discussed issues are the activities of the anti-communist opposition, the popular perception toward the Soviet occupation and the state of the armed forces.

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

МИНИСТЕРСТВО НА ВОЙНАТА
ЩАБЪ НА ВОЙСКАТА СЛУЖБА
№ 2 "ИНФОРМАЦИЯ И АРХИВ"
19 ноември 1944 год.
С. О. Ф. И.

РАЗПОВЕРЕНО

по Рег. № 1165
от 28.05.2004г.

Лично-повърително.

РАЗУЗНАВАТЕЛНО ИЗВЕСТИЕ
"ПРОНАРД"

/По вътрешното разузнаване/
Карта - 1:200.000

Вътрешно-политическия живот на страната през месец, октомври протече въ редица събрания, конференции и митинги, на които представители на О.Ф. изясняваха политическата линия на правителството и изискванията на новото време.

Масовото посещение на тия събрания, вниманието съ което се слушат с раторитъ и въторга съ които се изпращат речитъ на схщитъ показва любовта съ която народа е чакалъ новата народна власт, всеотдайността му към идеитъ на О.Ф. и готовността на схщия да направи всичко за тѣхното реализиране.

Проявената пожертвувателност и грижи на народа към бойцитъ отъ фронта сх затрогващи. Селяни и граждани; бедни и богати дават всичко каквото могат, ва да доставятъ поне малко радостъ на бойцитъ отъ своята народна войска, която съ нечуванъ героизъм и саможертва унищожава последнитъ озверени хитлериски банди на Балкана.

"Всичко за фронта всичко за победата", е девиза, който се носи отъ уста на уста и намира материаленъ изразъ въ невикданата до сега щедростъ на народа при събирането на пари, хранителни продукти, облекло и др. за родната войска.

Бойцитъ отъ фронта чувствуватъ топлотата, състраданието и привнтелността съ която ги обкржва Родината, удвояватъ усилията и безъ страхъ отъ пречкитъ на терена, природата и огъня на противника, събарятъ твърдини, като: "Плоча", Нилъ, Подуево, Стражинъ, Страцинъ, Струмица и вървятъ напредъ къмъ крайната победа на свелчината, надъ мракобесието и ненаситната алчностъ на фашисо-хитлеризма.

I. ПРОТИВОНАРОДНА ДЕЙНОСТЪ ВЪНЪ ОТЪ ВОЙСКАТА.

1. Фиктивното и самозваното правителство на Цанковъ - чрезъ радио "Донау" и позиви пускани отъ самолети, продължава своята противонародна дейностъ, съ задача да създава разногласия между народа и войската и се опитва да руши авторитета на народното правителство на Стечевения фронтъ; да подстрекна къмъ саботажи, предателство и събитва отъ войската.

Неговитъ лжи се слушатъ отъ малцина, предимно привърженици и членове на бившитъ фашистки партии. Една шепа заблудени родоот-

- 2 -

стжници българи, продали съвестъ, душа и честъ, ставатъ проводници на пусканитѣ гнусно отвратителни слухове-лъжи срещу доблестнитѣ представители на братската червена армия и срещу териториалната целост на нашата държава: - Съветскитѣ войски "грабелни", "безчинствували", "задигали частни вещи"; Перникъ, Горна Джумая и Петричъ щели да бждатъ откъснати отъ България и дадени на Сърбия и пр.

Въ форма на анонимни писма или явни такива, съ поставени имена на съществуващи или не тжители, се изнасятъ разни "факти" за непристойното и осждително държане на рускитѣ войски. Отъ направенитѣ провѣрки, обаче се указа, че изнесеното по горе е чиста измислица и най-долнопробна лжа.

Така напр. въ писмото "писано" отъ съпругата на мобилизирания въ IV. армия ефр. Митю Петровъ Богдановъ отъ с. Батишница, Беленска околия, се съобщава, че на 26. IX. т. г. въ дома имъ отишли четирима руски войници, които затворили въ избата бащата и майката на Богдановъ и по насилственъ начинъ сж безчинствували съ тѣхъ.

Съ лично повѣрително писмо № 3291 отъ 12. X. т. г. кметътъ на селото съобщава, че съпругата на Богдановъ съ сълзи на очи е отрекла да е писала подобно писмо.

Такива опровержения има и други.

Налага се и въ бждеще проследяване на тая пропаганда, защото тя нѣма да престане. Напротивъ, колкото врагътъ по-ясно вижда своя печаленъ край, толкова повече ще показва хапливитѣ си зѣби.

Топлотата, съ която бѣха посрещнати отъ българекия народъ рускитѣ войски е реаленъ изразъ на чувствата на българския народъ къмъ братята освободители.

Днесъ въ ресторантитѣ, по улицитѣ и навсѣкжде виждаме стегнатия руски войникъ въ дружба съ стари и млади българи. Дружбата е топла, сърдечна, а разговоритѣ - приятелски. Чувствува се сродния духъ, близката душа и голѣмата любовъ, която ни свързва.

Може да се допусне, че нѣкои отъ изнесенитѣ въ миналото провинения на рускитѣ войници и да сж върни, но такива трѣбваше и да се очакватъ, тъй като въ миналото на България и българитѣ основателно се гледаше съ известно недовѣрие. Прегрешенията на нашитѣ управници спремо Русия бѣха толкова много, че сж възможни чувства на неприязнь.

За установени провинения командването на рускитѣ войски въ България действува безмилостно. Провиненитѣ войници бѣха наказани своевременно и най строго. Въ това отношение ние можеме да чер-

пиме само поука отъ справедливата и навременна дейностъ на нашитѣ братски руски водачи.

2. Привърженицитѣ на Цанковото движение - сж смутени и дезорганизирани. Дейността имъ се изразява въ пускане, отъ отдѣлни личности, на злонамѣрени слухове, че отношенията между съюзницитѣ сж влошени; че отношенията между групитѣ на О.Ф. сж неискрени и пр.

Голѣмачастъ отъ привърженицитѣ на партиитѣ извънъ О.Ф. се стараятъ да докажатъ своитѣ прогресивно-социални разбирания. Има много лица, които сж съгласни напълно съ дейността на новата власть като се изразяватъ, че само тя води страната къмъ спасение. Опититѣ за възстановяване на радикалната партия и приобщаването ѝ къмъ групитѣ на О.Ф. замръха, защото всичкитѣ ѝ бивши членове декларираха, че по държатъ безрезервно новото правителство.

Идеитѣ на О.Ф. проникнаха и въ други политически групировки въ страната, които бързатъ да влеятъ своитѣ усилия за спасяване на Родината.

На 15.Х.т.г. Земедѣлския съюзъ "Ал.Стамболийски" и Земедѣлски съюзъ "Врабца" 1 обявиха събирането на всички земедѣлски сили въ единенъ В.З.Н.Съюзъ. Следъ този актъ на единение и сплотеностъ, под знамето на О.Ф. се изправя цѣлокупния земедѣлски Български народъ, за реализиране на лозунгитѣ му за свобода, братство, независимостъ и народовластие.

3. Въ привърженицитѣ на младежкитѣ фашистки организации е установено слабо раздвижване - опити за събрания и конспирации. Въ водачитѣ на сжщитѣ се чувствува боязливостъ и страхъ.

Въ гр.Нова Загора сж намѣрени хвърчащи листове съ лозунги, хвърлени отъ младежи-легионери. Милицията е задържала нѣколко души отъ разпространителитѣ и се води следствие. Организацията на легионеритѣ отъ гр.Карлово като че ли продължава да сжществува. Намѣрени били списъци съ внесени нови членски вноски.

На 25.ІХ.т.г. въ гр.Берковица, група легионери и бранници направили събрание въ фотографическото ателие "Гължбъ", подъ формата, че получаватъ фотографически снимки. На събранието сж били разисквани въпроситѣ за организиране въоръжена борба срещу властта на Отечествения фронтъ, за изнасяне на оръжие отъ казармитѣ и др. Милицията е разкрила събранието и е взела съответнитѣ мѣрки.

Въ с.с.Люта, Мръчево, Лехчево, Винище, Горна Вереница, Бѣли мел и гр.Фердинандъ сж разкрили слаби легионерски и браннически групи, които сж се готвили за въоръженъ бунтъ. Намѣрени били пистолети "Парабелумъ".

Въ с.Телишъ младежитѣ Стефанъ Стояновъ Иотовъ, Иосифъ Мана-

сиевъ, Спасъ Цоловъ Ценовъ и др. сж подготвяли легионерско събрание. Организатора Димитъръ Петковъ Диковъ отъ с. Ракита, е задържанъ отъ милицията.

Въ гр. Ямболъ била развирита печатницата на легиона, заедно съ отпечатени позиви противъ правителството на О.Ф.

Въ гр. Горна Джумая е направенъ опитъ да се образува "националенъ фронтъ" отъ легионери, паисиевци, ратници и бранници, но е билъ своевременно разкритъ и осуетенъ.

Въ София група легионери сж разпространили единъ позивъ, въ който покрай многото заблуди, които се поднасятъ на случайнитъ си читатели, споменуватъ като "изчезнали" бивши офицери, които сж живи, но задържани за да отговарятъ съгласно закона за своята противонародна дейность. Споредъ тѣзи господа, войската била обезглавена, защото всички бивши "способни" и "прозорливи" висши офицери били уволнени.

"Способноститѣ" и "прозорливостта" на уволненитѣ висши офицери е известна на цѣлия български народъ. България бѣ вкарана въ една безумна война срещу Англия и Америка, безъ нито едно солидно подземно скривалище, а съ отдѣлни окопчета изъ парковетъ и градинитѣ. А тѣ знаеха, понеже сж "способни" и "прозорливи", че Америка и Англия имаха могъщи въздушни сили и че тия сили нѣкой день могатъ да сподиятъ и нашата "воюваща" страна.

Войната 1914 - 1918 година завърши съ поуката, че истинско скривалище срещу тежкия снарядъ на артилерията е само дълбоката земна галерия.

Следъ 23 години, при голѣмия напредѣкъ на военната техника и следъ преживенитѣ войни срещу Польша, Франция, Холандия, Югославия, Гърция; страшнитѣ въздушни налети надъ Англия, тия "способни" и "прозорливи" г-да, презъ 1941 година, срещу най-мошната и дългобойна артилерия - САМОЛЕТА, готвеха да криятъ българския народъ въ изровенитѣ окопчета по общественитѣ мѣста. Разбира се за собственото си спасяване, тѣ разполагаха съ солидни скривалища, за изграждането на които се изхарчиха милиони, милиони левове.

"Предвидливостта" на схшитѣ господа бѣше толкова голѣма, че за нощната бомбардировка на София на 10 януарий т.г. не можаха да дадатъ сигнала за въздушна тревога, понеже презъ дневната бомбардировка противникътъ скъсалъ електрическата мрежа и липсвалъ токъ за сиренитѣ. Но тѣ не сж виновни, че тѣхната голѣма "предвидливостъ"

- 5 -

не е могла да предвиди покрай електрическите сирени, няколко ржчи или въздушни такива.

4. Болшинството от духовенството се приобщава към идеите на О.Ф. То изпълнява своята пръка работа безъ вмешателство въ политическия животъ на страната. Има сведения за отдълни прояви на недоволство, предъ видъ вѣроятността за предстоящи намаления на приходитѣ имъ.

Установено е, че свещеникътъ Никола п. Антоновъ отъ с. Телище провеждалъ дейность, несъвмѣстима съ днешната политика. Сжшиятъ преди 9 септемврий т.г. е билъ отявленъ фашистъ - клеветилъ, доносничилъ, за което билъ подведенъ подъ отговорность.

Протосингелътъ на Неврокопската митрополия - Партений явно е неудобрявалъ идеите на О.Ф. Сжшиятъ нескрито е искалъ пълното ликвидиране на възтаническитѣ отряди и всички будно-прогресивни елементи. Не правилъ поне и малки усилия за нагаждане къмъ новото време. Той вдъхновявалъ черната фашистка реакция и билъ крайно опасенъ за правителството на О.Ф. Необходимо е най-малко премѣтването му. Не се приобщаватъ къмъ идеите на О.Ф. само онези свещеници, че могатъ да изгубятъ личното си благоденствие.

5. Терорътъ отъ страна на гърцилитѣ националисти къмъ мѣстното бългаско население, живущо открай време въ Бѣломорието, е много голѣмъ и крайно жестокъ, целящъ изгонването на всички българи отъ Бѣломорието, нещо, което е почти постигнато.

6. Въ района нас. с. Поповичъ, Варненско, сж се появили около 10 души, облечени въ войнишки дрѣхи и сж искали отъ овчальцета хлѣбъ. Предприета е била акция отъ селянитѣ на горнитѣ села за залавянето имъ. Предполага се, че това сж политически престжници.

На 18. септемврий т.г. чиноветѣ отъ летище Иваново, Харманлийско сж заловили лицата: Димитъръ Миленковъ Игнатовъ - бивше пом. комендантъ на гр. Хасково, Трайко Пантевъ Ивановъ и Геню Петровъ Абаджиевъ - разузнавачи при полиц. коменданство Хасково. При направения имъ обискъ сж намѣрени: 1 пистолета "парабелумъ" 9 мм., 2 пистолета "Зауеръ" 7.65 мм., 400 патрона 9 мм., 40 - 7.65 мм., две раници, единъ куфаръ съ облѣкло и 27,000 лева пари. Лицата и вещитѣ сж предадени на милицията - Хасково.

Въ началото на м. октомврий т.г., по сведения отъ мѣстни жители, малки групи сж забелязани въ с. Друганъ, Радомирско. Носятъ се непровѣрени слухове за поява на нелегални групи въ Сръдногорието.

Сжпитѣ били съставени отъ недоволници отъ днешната властъ и водени отъ бивши жандармеристи, вѣроятно преследвани за извършени престъпления. Досега не имало досегъ съ тия нелегални, за да се потвърдятъ тия слухове.

Въ околноститѣ на с. Чупрене, Бѣлоградчийско, сж се появили две въоръжени лица съ "шмайзери". Изпратена е команда за преследванетоъ имъ.

На 11. X. т. г. въ мѣстността "Веслеца" се е появила една група отъ 3 - 4 човѣка, облечени въ руска форма. Искали хлѣбъ въ село Цаконица, Врачанско. Милицията е известена за това и е взела съответнитѣ мѣрки.

Въ района на Слацинската и Д. Добревската общини - Неврокопско, се движела една нелегална група, съставена отъ 60 - 70 помаци, отклонили се отъ редоветѣ на войската. Въ връзка били съ грѣцкитѣ фашисти. Водачъ на групата билъ Райкъ Газиевъ отъ с. Абланица, Неврокопско и Карамустафа отъ с. Вѣлкоселъ - сжщо Неврокопско. Взети сж мѣрки за ликвидирането.

8. Уволненитѣ следъ 9. IX. офицери не сж проявили никаква противонародна дейность. Нѣкои отъ тия офицери съ мъка и огорчение сж напуснали войската, считайки че биха могли и въ бждеще да бждатъ полезни на народъ и войска при новосъздаденото положение.

9. По-голяма частъ отъ възрастнитѣ членове на В. М. Р. О. - Ив. Михайловъ, следъ 19 май 1934 година се обединиха подъ ръководството на Цанковъ, за възстановяване на безотговорния авторитарно-фашистки режимъ. По-младитѣ се влеха въ младежкитѣ фашистки организации: бранници, легионери, ратници и др., съ цель да разтройватъ и дискредитиратъ прогресивнитѣ движения. Иванъ Михайловъ, Владимиръ Куртевъ и др. тѣхни сподвижници, преди обявяванетоъ война на Германия се прехвърлиха въ Македония - гр. Скопие. Сжпитѣ понастоящемъ сж на служба при германцитѣ, въ борба срещу собствения си народъ и държава.

Отъ 9. IX. т. г. сж обявени въ нелегалность Никола Атанасовъ Щеро Греченлиевъ и Георги Халевъ отъ В. М. Р. О. - Михайловъ, гр. Неврокопъ.

10. САБОТАЖИ: На 16. октомврийт. г. въ 3. разузнавателенъ орлякѣ летище Върба, Радомирско, при прегледа на каминеткитѣ за тръгване на пхтъ, се установило, че болтоветѣ на едно колело сж развинтени, вѣроятно съ цель да се причини злополука. По сведение отъ войницитѣ които работятъ въ гаража, това било дѣло на умишленъ саботажъ. Взети сж за избѣгванетоъ на подобни опити.

II. ПРОТИВОДЪРЖАВНА ДЕЙНОСТЪ ВЪ ВОЙСКАТА.

1. На офицери, подофицери и войници.

Всички офицери, подофицери и войници напълно съзнават историческите моменти, въ които се намира страната и съдействуват на новата власт за извеждане на сжщата къмъ щастливъ край.

Установени сж единични прояви на вредителска дейностъ. Въ летище Телище подофицерътъ Илия Мановъ Марковъ билъ организаторъ на легионерски групи въ селото. Сжщиятъ и сега подържалъ връзка съ нѣкои отъ тѣхъ.

Въ 3. разузнавателенъ ориякъ - летище Върба, Радомирско, офиц. канд. Андрей Георгиевъ Кумановъ, при сдаване длъжността се е ваявилъ иронично: "Сега моятъ чичо е политически помощникъ командиръ на 3. п.в. артил. полкъ. и азъ ще Ви науча Васъ всичкитъ".

На събранието на легионеритъ въ гр. Берковица сж участвували единъ офиц. кандидатъ, името на когото е неизвестно и двама фелдфебел школьники отъ ".тов. артил. отдѣление.

Ученици отъ технич. училище - летище Карлово, изпратени на стажъ въ водолетището-Варна, сж подготвили задигането на оружие и забѣгване въ балкана, за провеждане противонародна дейностъ. Всичко, обаче, е било разкрито навреме и петъ души отъ ученицитъ, заедно съ водача имъ били задържани отъ милицията.

2. ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ НАЧАЛНИЦИ И ПОДЧИНЕНИ. сж къмъ

пълно изглаждане и улѣгане. При ценното съдействие на пом. командиритъ, довѣрието между началници и подчинени закрепва. Пропастьта на узраза и недовѣрието е почти запълнена. Началницитъ искрено отдаватъ сърцето и душата си на войницитъ и вече иматъ довѣрието и признателността на сжщитъ. Башинскитъ прояви на началницитъ успокояватъ духоветъ на войницитъ. Грижитъ за нахранване, обличане и здравето на войника създаватъ разумното подчинение и съзнателната дисциплина.

Духътъ на чиноветъ на народната войска е на нуждната висота. Епичнитъ победи при Нишъ, Страцинъ и Кочане сж възможни само при единъ високъ маралъ и готовностъ за саможертва.

Проявената неустойчивостъ отъ нѣкои пехотни и конни полкове въ началото на офанзивата срещу германцитъ е резултатъ на грѣшната подготовка въ миналото. Войската ни се готвеше като парадна войска.

3. Установено е че има опити отъ нѣкои лица за отклонение отъ изпълнението на войнишкия си дългъ, чрезъ подмѣни на М.Н. При положително установяване на подобни деяния, провиненитъ веднага да

бждатъ изпращани на фронта.

III. ПРОИЗШЕСТВИЯ ВЪ ВОЙСКАТА.

Бѣгствата и злополукитѣ въ войската презъ м. октомврий се виждатъ отъ приложеното сведение № 1

Опразването на Македония и Бѣломорието отъ нашитѣ войски подтикна къмъ бѣгство мѣстния елементъ взетъ на служба въ войската. Бѣгълцитѣ отъ Бѣломорието сж предимно българо-мохамедани, жертва на страха, че при изтегляне на частитѣ отъ Бѣломорието ще бждатъ изтеглени и всички мѣстни войници, съ което ще се отдалечатъ отъ границата на родния край.

Известна частъ отъ посоченитѣ като бѣгълци отъ войската сж се влели въ подѣленията на Народоосвободителната армия, количеството имъ, обаче, не се знае.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

Противонароднитѣ прояви въгъ и въ войската сж ништожни и смѣло може да се каже, че правителството на Отечествения фронтъ намира безрезервната подкрепа на българския народъ. Особена дейность, насочена срещу дѣлата му, отъ народътъ и войската, не трѣбва да се очаква.

Единството между народъ и войска се засилва все повече.

Взетитѣ мѣрки за въстановяване на довѣрието и не преданности та между началници и подчинени даватъ много добри резултати.

Командири и подчинени съвмѣстно работятъ за създаване на здрава съзнателна и дисциплинирана войска.

Културно политическата просвѣта между народа и войската кове бойния духъ, необходимъ при водене на отечествената война.

Все пакъ за да се пресечатъ престѣпнитѣ помисли на отдѣлни хора срещу единството и духътъ на народа и войската, необходима е бдителность и преследване на воѣка противонародна проява отъ кждето и да идва тя.

Родината воюва, тя напръга всички сили за да даде същественъ приносъ въ градежа на нова омиротворена, социално справедлива и благоденствуваща Европа. И когато, на фронта воѣка завладена педя земя се плаща съ обилната кръвъ на най-преданнитѣ синове на народа, тилтъ трѣбва да бжде спокоенъ. Всѣки който поставя прагъ на устрема ни къмъ повече правда, хлѣбъ и свобода, е ВРАГЪ НАРОДЕНЪ и ще трѣбва да се равобличава отъ воѣки доблестенъ български гражданинъ и военнослужащъ.

16

- 9 -

Благодарение на политическата промяна на 9. IX. г. г. и на досегашните успѣхи на бойното поле получихме примирие далече по благоприятно отъ това дадено на Ромъния и Финландия.

Може да се надѣваме и морално ще бжде като отплата за пролетата кръвъ, да получимъ и при завършване на войната добри мирни условия.

ПОЛКОВНИКЪ - Началникъ РОЗ - Щ. В.